

kvinne- frigjøring!

- Studiebok laget av
Kvinnepolitisk utvalg i Rødt

E-BOK

Rødt!
FORLAGET RØDT!

Kvinnefrigjøring!

Studiebok fra
Kvinnepolitisk utvalg i Rødt

Kvinnefrigjøring!

Studiebok fra Kvinnepolitisk utvalg i Rødt

Forlaget Rødt!

postboks 2013, 3254 Larvik

www.marxisme.no

Trykt hos X-ide, Larvik

ISBN papirutgave 978-82-91778-81-5

ISBN e-bok 978-82-91778-82-2

Omslag: Tormod Ytrehus

Foto: Wikimedia Commons / Iago4096

April 2014

KVINNEFRIGJØRING!

Studiebok fra
Kvinnepolitisk utvalg i Rødt

BILDEKREDITERINGER

Side 40: Heismontørenes Fagforening / Johnny Leo Johansen
Side 45: www.holidayimageparty.com
Side 47: www.comicstripmama.com
Side 48: Annonse for Del Monte ketsjup 1953
Side 50: www.leedspostcards.co.uk
Side 51: www.pedaids.org
Side 53: Wikimedia Commons / World-Telegram photo by Ed
Palumbo
Side 57: Wikimedia Commons / Koustav2007
Side 59: Coalition to Oppose the Arms Trade (coat.ncf.ca)
Side 60: Flickr / dblackadder
Side 61: Wikimedia Commons / Magnus Fröderberg / norden.org
Side 67: www.wired.com
Side 70: Wikimedia Commons / Leonardo da Vinci
Side 72: Flickr / J. Rosenfeld
Side 75: Jacky Fleming
Side 77: Testimonies Of Heaven And Hell Christian Wallpapers
Side 79: Fjordabladet / Anna Wuttudal
Side 90: Spellbound / A.K
Side 93: Jacky Fleming
Side 95: Black Feminists / dontdanceherdownboys.wordpress.com

Egne bilder:

Side 13, 19, 21, 27, 29, 30, 32, 35, 37, 43, 64, 65, 68, 73 og 82

INNHold

Forord	9
Prinsippprogrammet til Raudt om kvinneundertrykkinga.....	11
Kapittel 1: Vårt liv, vår kropp – fortsatt sjølbestemt abort!	13
Kapittel 2: Hvorfor finnes «kvinnelønna», og hva kan gjøres?..	27
Kapittel 3: Familien under kapitalismen	45
Kapittel 4: Frigjøres kvinner av bomber og okkupasjon?	57
Kapittel 5: Kapitalisme og patriarkat	65
Kapittel 6: Feministisk sosialisme	77
Kapittel 7: Kvinnekamp og kvinnefrigjøring.....	87
Vedlegg 1: Siri Jensen: Sekstimersdagen	99
Vedlegg 2: Rødt sitt arbeidsprogram om kvinnefrigjøring	104

Tekster:

Ellen Aanesen: Abortkampen i Norge	14
Siri Jensen: Kvinnelønna	31
Kjersti Ericsson: Knuten der trådene løper sammen	46
Marielle Leraand: «Undertrykking av kvinner er galt, alltid og overalt»	58
Kjersti Ericsson: Herfra og dit	78
Berit Vegheim: Kampen for frigjøring	87

Vi har henvist til mange artikler i tidsskriftet *Rødt!* i denne studieboka. Det er fordi tidsskriftet har interessante, kvinnepolitiske artikler i hvert nummer. Og bokomtaler. Kvinneutvalget anbefaler kvinner å abonnere. Det koster lite, og du får mye. Rødt! er også et forlag. Du kan bestille bøker på nettet. Se tidsskrift og forlag: www.marxisme.no. Les mer på side 112–113.

KVINNEFRIGJØRING!

FORORD

Målet med denne studiesirkelen er å diskutere kvinnekamp og kvinnefrigjering. Vi har ikkje forsøkt å finne opp hjulet på ny – me har freidig klipt frå forskjellige artiklar, hefte og bøker. Dei usignerte artiklane har kvinneutvalet skrive.

Studiesirkelen er for heile partiet – vi ynskjer at årsakene til kvinneundertrykkinga og vilkåra for frigjering blir diskutert av begge kjønn og på tvers av generasjonar.

Studiesirkelen er på sju møte

Vi rår laga til å gå gjennom heile sirkelen eller ha ein minisirkel med fire møte á to timar, slik at ein kan få studie-støtte. Sjå retningslinjer hos Studieforbundet næring og samfunn (<http://www.naeringogsamfunn.no/>).

Kapitla tar opp kvinneundertrykkinga med ulik innfallsvinkel. Det første kapittelet tar opp sjølvbestemmelse over kroppen – knytta opp mot den historiske kampen i Noreg for retten til sjølvbestemt abort – og dagens angrep på abortlova.

Det andre kapittelet tar opp økonomisk sjølvstende – kvinner tener mindre enn menn, kvifor er det slik, og kva betyr det? Det tredje kapittelet tar opp familien si rolle i kvinneundertrykkinga. I familien føregår det ubetalte omsorgsarbeidet – det som er nødvendig for å gjenskape arbeidskrafta og som blir skjult under ideologien om eit frivillig kjærleiksfellesskap.

Det fjerde kapittelet tar opp korleis koloniherrar og imperialismakter alltid har sagt at dei okkuperer og krigar for å redde kvinnene. Er det kvinnefrigjering? Det femte kapittelet tar opp korleis patriarkalske strukturar er vevde inn i kapitalismen – og kvifor me ikkje kan oppnå kvinnefrigjering under kapitalismen.

Det sjette kapittelet tar opp korleis feministisk sosialisme kan sjå ut. Det siste kapittelet tar opp kvinnekamp – kva er likestilling og kvinnekamp?

Vi har ikkje skrive mykje om prostitusjon her, fordi me ynskjer å gå meir i djubda på tema som handlar om vald mot kvinner – vald, valdtekt, pornografi og prostitusjon – på eit seinare tidspunkt.

Til kvart av møta er det forslag til diskusjonsspørsmål og tips for dei som vil lesa meir.

Kvinneutvalet i Raudt
Magnhild R. Nilsen, leiar

PRINSIPPROGRAMMET TIL RAUDT OM KVINNEUNDERTRYKKINGA

Kvinneundertrykking er innvevd i kapitalismen

Kapitalismen har overtatt kvinneundertrykkinga fra tidligere samfunnssystemer og vevd den inn i økonomien, i samfunnets institusjoner og organisasjoner, og i det daglige forholdet mellom kvinner og menn. Under kapitalismen er den en del av de herskende tankene. Borgerskapet tjener på dette, men undertrykkinga gir også mennene en rekke materielle, sosiale og psykologiske fordeler. Samtidig fører kjønnsrollemønstret vi sosialiseres inn i til at heller ikke menn får være hele mennesker og leve ut sine ulike sider.

Kvinner har lavere lønn og inntekt enn menn, mange jobber deltid og mange lever på lave trygder. Grunnlaget for den lave kvinnelønna er kapitalismens forsørgersystem, der familien ikke bare er en samlivsform, men en økonomisk enhet med privat ansvar for forsørging og omsorg. Slik opprettholdes at menn har forsørgerlønn. Kvinner låses fast i deltid og ulikelønn, samtidig som det ulønna omsorgsarbeidet sparer utgifter for kapitalistene. Kvinner som lever alene, med eller uten barn, blir de fattigste. Forsørgersystemet styrker videre menns makt over kvinner.

Å arbeide for at familien ikke lenger skal være en økonomisk enhet er derfor en forutsetning for kvinnefrigjøring. Dette krever bl.a. likelønn og økonomisk sjølstendighet for kvinner, kortere normalarbeidsdag og gode og gratis offentlige tjenester for barn og eldre. Utvikling av kollektive løsninger for husarbeid og omsorgsoppgaver gir rom for nye og ulike former for organisering av forpliktende fellesskap, og dermed bedre vilkår for personlig vekst og utvikling, ulike samlivsformer og et fritt kjærlighetsliv basert på respekt og likeverd.

KVINNEFRIGJØRING!

Menns vold mot kvinner i dagens samfunn er en følge av kvinneundertrykking og kvinneforakt. Prostitusjon, kvinnehandel og pornografi er ekstreme uttrykk for hvordan kvinnekroppen gjøres til en vare som kapitaleiere kan tjene store penger på. Mannsrollen må videreutvikles slik at vold ikke er akseptert i samfunnet.

KAPITTEL 1:

VÅRT LIV, VÅR KROPP – FORTSATT SJØLBESTEMT ABORT!

Ikke send meg til en «kone», doktor! er tittelen på den grundigste boka om abortkampen i Norge fram til loven om sjølbestemt abort ble vedtatt på Stortinget i 1978 (loven gjaldt fra 1979). Boka er skrevet av Ellen Aanesen. I forbindelse med at den i 2012 ble utgitt på nytt av Forlaget Rødt!, skrev Aanesen artikkelen «Abortkampen i Norge» i tidsskriftet *Rødt!* nr. 1/2013.

Vi trykker siste del av artikkelen her. Denne delen viser hvordan konservative kristne med stor makt og organisasjon har kjempa mot kvinners abortrettigheter – bestandig. Også etter at loven ble vedtatt. Slik de gjør i dag, med fastlegers reservasjonsrett som nåtidas prøvestein.

Etter klippet fra Aanesen har vi skrevet en artikkel om den aktuelle kampen om reservasjonsretten. De historiske 8. mars-toga i 2014 har til fulle vist hva kvinner mener om den saken! Vårt liv, vår kropp – fortsatt sjølbestemt abort!

Fra 8. mars 2014 i Oslo. Over 11 000 deltok i toget, de fleste bak parolen om forsvar av abortloven.

Ellen Aanesen: Abortkampen i Norge

I 1935 la Justisdepartementet fram et lovforslag som ville utvide adgangen for legene til å foreta abort. Da gikk kristenfolket mann av huse. De samlet seg rundt et opprop, fra Det frivillige kirkelige landsmøtet, om Livets Hellighet. Der het det at en ny lov ville innebære «et angrep på det norske folk mer drepende enn krig». De mente de hadde Gud, loven og moralen på sin side. Det var de som forsvarte det hellige gudegitte livet mot de morderiske kvinnene. 207 000 skrev under på oppropet.

Bildet av den gravide kvinnen som potensiell morder dukker opp hver gang forslag om utvidet adgang til abort blir diskutert.

I 1969 uttalte sosialminister Aarvik i ukebladet

Illustrert: «Si hva man vil. Abort er drap!»

1974 skrev biskop Per Lønning i bladet *Kirke og Kultur* at abort kunne sammenliknes med tidligere tiders avgudsdyrkere, som ofret små barn på bålet til avguden Molok. «Å bli brent på bålet er ikke noen mer inhuman skjebne enn å bli sugd eller skrappt ut av en livmor.» Skrev Lønning.

1974 laget Folkeaksjonen mot selvbestemt abort et informasjonshfte der de advarer mot at den sterke part, nemlig moren, får bestemme over den svake part, fosteret. En slik tankegang er farlig, det var slik nazistene fjernet rettsvernet om de uønskede jødene, skrev de. I samme slengen sammenliknet de abort med å slippe en atombombe over Hiroshima.

Avisene *Vårt Land* og *Dagen* rant over av innlegg om hvilken flom av fosterdrap og lovbeskyttede mord vi kunne vente, dersom kvinnen fikk rett til å bestemme over egen fruktbarhet. Abortmotstanderne opphevet seg til fosterets forsvarer og manet fram et bilde av den gravide kvinnen

som en blanding av et monster og en viljeløs svekling som kunne presses til drap. Denne kvinnen måtte holdes i sjakk.

Så uendelig fjernt fra Katti Anker Møllers framstilling av kvinnen fra 1915 som det går an:

... den beste beskyttelse for liv ligger i den kjendsgjerning at kvinden elsker barn og gjerne vil ha barn.

Noen må tale for de tause, sa Tove Pihl, Katti Anker Møllers datterdatter, på et stort møte om abortloven i Studentersamfundet i Oslo i 1973. Målet må være at at intet barn skal komme uønsket til verden, mente hun.

Tidlig på 1970-tallet hadde kvinner såvidt begynt å snakke og kjempe på tross kriminaliseringen. Deler av legestanden var etterhvert på vår side. Leger som Aud Blegen Svindland og Gro Harlem Brundtland må nevnes. Legene Berthold Grünfeld og Astor Reigstad forsket på nemndene og uretten og ga oss argumenter vi trengte. Astor Reigstad og en rekke leger i Sosialistiske Legers Forening etablerte rådgivingsklinikk og hjalp kvinner gjennom abortnemndene.

Over hele landet reiste kvinnene seg og krevde selvbestemt abort. Mange var med oss.

Men altfor sent forsto vi kraften i den organiserte kristenheten.

I 1974 overleverte Folkeaksjonen mot selvbestemt abort 610 000 underskrifter mot selvbestemt abort før stortingsbehandlingen av loven som skulle gitt oss rett til besemme selv. Loven ble stemt ned.

Da selvbestemt abort endelig ble vedtatt fire år senere, var det med kun en stemmes overvekt.

Det er heldigvis lenge siden 1970-tallet. Kvinnens rett til å bestemme har blitt en selvfølge. Men nettopp fordi retten har blitt en selvfølge, er det viktig at oppmerksomheten ikke svekkes. Motstanden er der. Jeg er sikker på at motstanderne vil ta fra kvinner retten til å bestemme, hvis anledningen byr seg.

I 1986 holdt Pro Vita og Folkebevegelsen for livsrett og menneskeverd massemønstring i Oslos gater. De hentet inn Mor Teresa, for å tale sin sak.

I 1991 ville KrF foreslå abortforbud. Ja, noen av deres stortingspolitikere ville ikke engang tillate abort etter incest og voldtekt.

I 1993 ville kallskapellan Helen Bjørnøy og Peter Hjort i Funksjonshemmedes fellesorganisasjon innskrenke selvbestemt abort til ti uker. Før ti uker var det ikke mulig å finne eventuelle fosterskader. De argumenterte med at en grense på ti uker ville hindre kvinnen i å kunne få kunnskap om eventuelle fosterskader. Kvinnen måtte ikke få kunnskap. Andre måtte forvalte kunnskapen på hennes vegne.

Høyreideolog Kristin Clemet ønsket å totalforby abort, men innså at det ikke var realistisk politikk.

I 1995 fremmet politikere fra Senterpartiet, KrF og Frp et forslag til ny paragraf 95A i Grunnloven. De ville ha grunnlovsfestet at «Enhver har Ret til Liv og Legemlig integritet fra Undfangelse til naturlig Død». Dette forslaget samsvarer med Pro Vitas grunnlag og ble backet opp av Pro Vita gjennom Rett til liv-aksjonen, med kjendiser fra topppolitikken, kirken, næringsliv og kultur i spissen.

Ved stortingsvalget i 2005 stilte abortmotstanderne liste mot «Folkemord i Norge» i sju fylker. Alle listene ble toppet av Børre Knudsen og Ludvig Nessa, som fulgte opp med aksjoner med blodige abortdukker og begravelser av fostre osv.

I november 2012 sammenliknet professor emeritus fra Menighetsfakultetet Bernt T. Oftestad massakren på Utøya med de 15 000 lovlige abortene her i landet.

Felles for abortmotstanderne er den mer eller mindre åpne påstanden om katastrofer som massutryddelser og folkemord, hvis kvinnen får bestemme.

De tilskriver seg selv et større samfunnsansvar enn den gravide kvinnen, en høyere moral, en større evne til omsorg, en bedre dømmekraft. Abortmotstanderen påstår de beskytter det ufødte liv. Det er vrøvl. Det er faktisk kvinnekroppen som beskytter fosteret.

Og den som ønsker å bistå må henvende seg til kvinnen og spørre: Kan vi bidra med noe, i så fall hva?

Ved abort etter 12. uke, tar en nemnd fremdeles avgjørelsen.

Tallenes tale fra nemndene: I 2009 fikk nemndene totalt 698 begjæringer om svangerskapsavbrudd etter 12. uke.

Hvor mange kvinner fikk avslag til slutt? Elleve. Elleve av alle de 698 som ble behandlet i nemnd. 11 kvinner fikk av avslag på sin abortsøknad av totalt 15 774 aborter dette året.

For fosteret blir utkommet det samme om det er kvinnen som bestemmer eller en nemnd. Utviklingen mot å bli et barn som kan leve utenfor mors kropp avbrytes i alle fall. Spørsmålet er: Hvem skal bestemme?

Alle gravide kvinner står i eksistensielle valg. Den kvinnen som er gravid, slipper ikke unna valget, hun vet at hun må bære følgende av både et nei og et ja. Hun vet bedre enn noen at hun ved et nei avslutter livet til fosteret. Hun vet at hun ved sitt ja påtar seg et livslangt ansvar. Hun må være den nærmeste til å dømme. En nemnd, selv om den etter beste evne tar sin avgjørelse, er ansvarsfri når møtet er slutt.

I vår tid kommer undergravningen av loven først og

fremst via buzz-ordet sorteringssamfunnet. Er du for eller mot sorteringssamfunnet? Ingen er vel for sorteringssamfunnet – unntagen den abortsøkende kvinnen?

Høyre har programfestet [dette forslaget fra programkomiteen gikk ikke gjennom på landsmøtet i 2012, red. anm.] at vil de fjerne abortlovens § 2c, dersom de kommer til makten. § 2c sier at nemnda kan innvilge abort dersom «det er stor fare for at barnet kan få alvorlig sykdom, som følge av arvelige anlegg, sykdom eller skadelige påvirkninger under svangerskapet». Det er riktig at antallet nemnd-behandlede aborter på dette grunnlaget har økt etter at det har blitt mulig å slå fast arvelige feil og sykdom. Og det er å vente at tallet vil øke ytterligere med utvidet kunnskap.

Hvis Høyre lykkes i å fjerne § 2c, kan ikke en nemnd innvilge abort hvis det er feil på fosteret. Da har Høyre etablert en platform for å angripe selvbestemmelsesretten.

Hvis det ikke skal være tillatt å ta abort i tilfelle arvemessige feil og sykdom hos fosteret etter 12. uke. Hvorfor skal det da være lov å ta abort på friske fostre før 12. uke?

Jeg må spørre: Hvorfor skal det være moralsk mer høyverdig å sette et barn med påviste kromosomfeil og sykdom til verden enn barn uten feil og sykdom?

Hvorfor kan vi klandre kvinnen om hun velger bort et foster med påviste feil og skader, mens vi ikke klandrer kvinnen for å velge bort et friskt barn?

Og husk: Med selvbestemt abort kan kvinnen idag velge å sette et barn med kromosomfeil og sykdom til verden, hvis hun ønsker det. Noen velger det. Med selvbestemt abort kan en kvinne kan velge å ikke vite. Noen velger det.

Vi vet at vi får færrest aborter ved god prevensjon, selvbestemt abort og gode ordninger for kvinner knyttet til svangerskap og fødsel og abort.

Vi vet at kvinnens rikelige fruktbarhet gjør at vi all-

tid vil ha abort. Selv med god prevensjon, vil en stor andel kvinner gjennomgå abort i løpet av sitt fruktbare liv, bare på grunn av feilslått prevensjon.

Når vi vet at det eneste man oppnår ved nekte kvinner adgang til trygg abort, er et illegalt abortmarked, med utrygge aborter og påfølgende lidelser, da spør vi med Katti Anker Møller: Hvordan skal vi ordne samfunnet slik at kvinner ikke skades på grunn av sin rikelige fruktbarhet? Hvordan kan vi bistå kvinner som er vanskeligstilt? Hvordan ordner vi samfunnet slik at kvinner kan sette de barna de ønsker til verden?

I etterordet til denne boka skrev jeg til dere som er unge idag: Foreløpig har vi skaffet dere retten til å si nei, men ennå har vi ikke vunnet den fulle muligheten til å si ja. Ennå er det mye som hindrer før kvinner kan velge både seg selv og de barna de ønsker. Men en gang skal vi også erobre retten til å si ja. (Slutt på utdraget fra Aanesens artikkel.)

Hovedparolen 8. mars 2014 i Oslo.

Nei til fastlegers reservasjonsrett!

Mitt liv, min kropp! Fortsatt sjølbestemt abort!

Sjølbestemt abort fram til uke 12 har vi hatt i Norge siden 1978 – etter nesten hundre års kamp. Loven ble vedtatt i Stortinget med en stemmes overvekt. Arbeiderpartiet og SV stemte for. Alle de andre partiene på Stortinget stemte imot. Men tapte. Mange abortmotstandere har aldri godtatt dette tapet. De fører fortsatt omkamp. Derfor var kvinner nødt til å gå ut i gatene og rope: Mitt liv, min kropp! også i 8. mars-togene i 2014.

Hvor mange kvinner tar abort? Myndighetene regner med at nærmere 40 prosent av alle norske kvinner gjennomgår en provosert abort i løpet av sitt reproduktive liv. 97 prosent utføres i løpet av de første tre månedene. Å ta abort er altså alminnelig i kvinnelivet.

Kvinner med seksualliv blir høyst sannsynlig gravide. Man regner at omtrent 50 prosent av alle påbegynte og 10–20 prosent alle graviditeter registrert av lege/helsesøster/jordmor ender i spontan abort. De fleste tidlig i svangerskapet.

Kristelig Folkeparti kjemper en evig kamp mot at kvinnen skal bestemme hvor mange barn hun skal ha, og når hun skal ha dem. KrF vil ha inn i Grunnloven at ei befrukta eggcelle er et menneske. Det å drepe ei slik celle vil da være mord. Forslaget ble sist levert i 2012 og lyder: «Menneskeverdet skal være ukrenkelig. Enhver har rett til liv og legemlig integritet fra unnfangelse til naturlig død.» (Grunnlovsforslag 16, 2011–2012. Levert av stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold fra Telemark, Line Henriette Hjemdal fra Østfold og Øyvind Håbrekke fra Sør-Trøndelag, alle fra KrF.)

Noen ekstreme tilhengere av denne befrukta cella mener